

Sadje naj bo pravično!

Seminar za učitelje
29. avgust 2016

Današnji program

- 9:00 do 9:30 Predstavitev projekta Sadje naj bo pravično
- 9:30 do 10:30 Kakšni so pristopi globalnega učenja?
- 10:30 do 12:30 Vpogled v izbrano tropsko sadje
- 12:30 do 13:00 Odmor za kosilo
- 13:00 do 14:30 Delavnica: preizkus izvedbe izbranih aktivnosti
- 14:30 do 15:00 Evalvacija

Danes bomo z vami

Živa Kavka Gobbo, Focus, društvo za sonaraven razvoj

Živa Lopatič, Zadruga Buna in Pravična trgovina

Mateja Kraševc, Društvo Humanitas

Darja Silan, Gimnazija Jožeta Plečnika Ljubljana

Marjeta Benčina, Focus, društvo za sonaraven razvoj

SKUHNA, Svetovna kuhinja po slovensko

KAMPANJA SADJE NAJ BO PRAVIČNO!

Kampanja Sadje naj bo pravično!

Devetnajst organizacij s celega sveta:

- promovira pravične in trajnostne verige
- brani socialne in okoljske pravice v državah pridelovalkah
- Zagotavljamo, da se v državah pridelovalkah sliši glas izkoriščenega Juga
- s skupnimi kampanjami povezujemo države pridelovalke z državami uvoznicami
- vzpodbujamo nove oblike mednarodnih trgovskih politik in praks

Več na makefruitfair.org/sl/

Kampanjo Sadje naj bo pravično! sofinancira Evropska unija. Vsebina tega seminarja je izključna odgovornost partnerjev projekta Sadje naj bo pravično! ter v nobenem pogledu ne odraža stališč Evropske unije.

S kampanjo zahtevamo:

- da SUPERMARKETI plačajo pravično ceno dobaviteljem ([Lidl, želim, da igraš pošteno!](#))
- da supermarketi in proizvajalci zagotovijo:
  1. primerna plačila
  2. enakopravnost žensk
  3. spoštovanje človekovih pravic, vključno z delavskimi pravicami
  4. spoštovanje okolja

KAKŠNI SO PRISTOPI GLOBALNEGA UČENJA?

Društvo Humanitas

www.humanitas.si

VPOGLED V IZBRANO TROPSKO SADJE

Dejstva

1. Banana je tretji najbolj priljubljen sadež Slovencev.
2. Vsak posameznik letno v povprečju spiže 7,8 litrov pomarančnega soka.
3. Svetovna proizvodnja ananasa je od leta 1998 zrasla za 50 %.

Koliko vemo o ...

Banane	Ananasi	Pomaranče	Jabolka
Iz Malezije, Indonezije ali Filipinov	Južna in srednja Amerika	Kitajska	Azija
Indija, Kitajska, srednja in J Amerika	Filipini, Tajska. Kostarika	Brazilija, ZDA	Kitajska (50 %), ZDA
Je zelišče, ki zraste do 15 metrov, sadež dozori v 9 do 12 mesecih. Ko sadeži dozorijo umre. Je trajnica, ki obnavlja samo sebe.	Je enoletnica. Cvet na stebelu se spremeni v sadež v 12 do 20 mesecih. Okrog stebela se pojavijo cvetovi, ki lahko obrodijo sadež, vendar le 3x.	Pomarančevcec je drevo, ki se razmnožuje vegetativno. Po petrih letih prvič obrodi, potem pa rodi od 20 do 40 let.	Spada med kulturne rastline, ki jih je vzgojil človek s pomočjo križanja.
105 mio ton letno v 150-ih državah sveta	25 mio ton letno	64 mio ton letno	69 mio ton jabolk letno

Od plantaže do potrošnika

Primer: vzgoja ananasa v Kostariki

Pineapples: Luxury fruit at what price?

Monokulturna pridelava

- Tropsko sadje postalo t.i. "cash crop":
  - izsekavanje deževnega gozda
  - gojenje tropskega sadja za izvoz namesto gojenja sadja in zelenjave za samooskrbo
  - nastanek velikih monokulturnih plantaž
- Pomanjkanje raznolikosti in odvisnost od prodaje v tujino:
  - neodpornost pred boleznimi in škodljivci – povečana uporaba insekticidov, pesticidov, fungicidov ...
  - krajša življenjska doba rastlin
  - onesnaževanje okolja (vode), sterilizacija zemlje, vpliv na zdravje

Monokulturna pridelava

Zastrupljeni raj - Kostarika

Povezava

Ključni okoljski problemi:

1. Uporaba vedno večje količine agrokemikalij
  - onesnaževanje pitne vode
  - uničenje rodovitnosti zemlje, ki zahteva večjo uporabo gnojil
2. deforestacija in uničenje habitata
  - erozija zemlje
  - povečano tveganje za poplave
3. ogromne količine odpadkov
  - skladnost z standardi držav uvoznic
  - embalaža
  - velik odpadek, ker je tropsko sadje poceni (predvsem banane)

Izkoriščanje delavcev

- neprimerni delovni pogoji in pogoji za življenje
  - neprimerno plačilo
  - predolgi delovni urniki
  - neprimerna delovna oprema (delo brez zaščite)
  - vključevanje migrantov (ilegalno)
- zatiranje neodvisnih sindikatov
- izkoriščanje žensk

Težaško delo

[Povezava](#)

Vloga velikih trgovcev

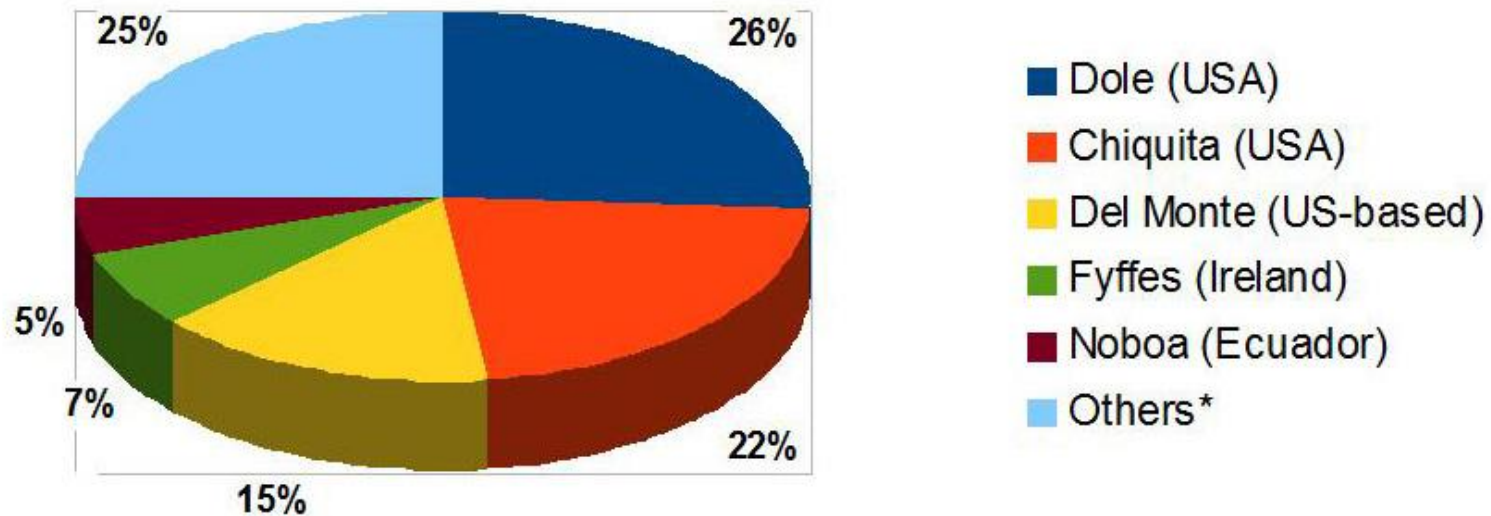
V oskrbovalni verigi so najmočnejši supermarketi, ki vzdržujejo izredno nizke cene, predvsem banan in ananasa.

”Race to the bottom”

Logika razmišljanja za lastnimi trgovskimi blagovnimi znamkami (TBZ)

Five international companies account for three quarters of world banana trade

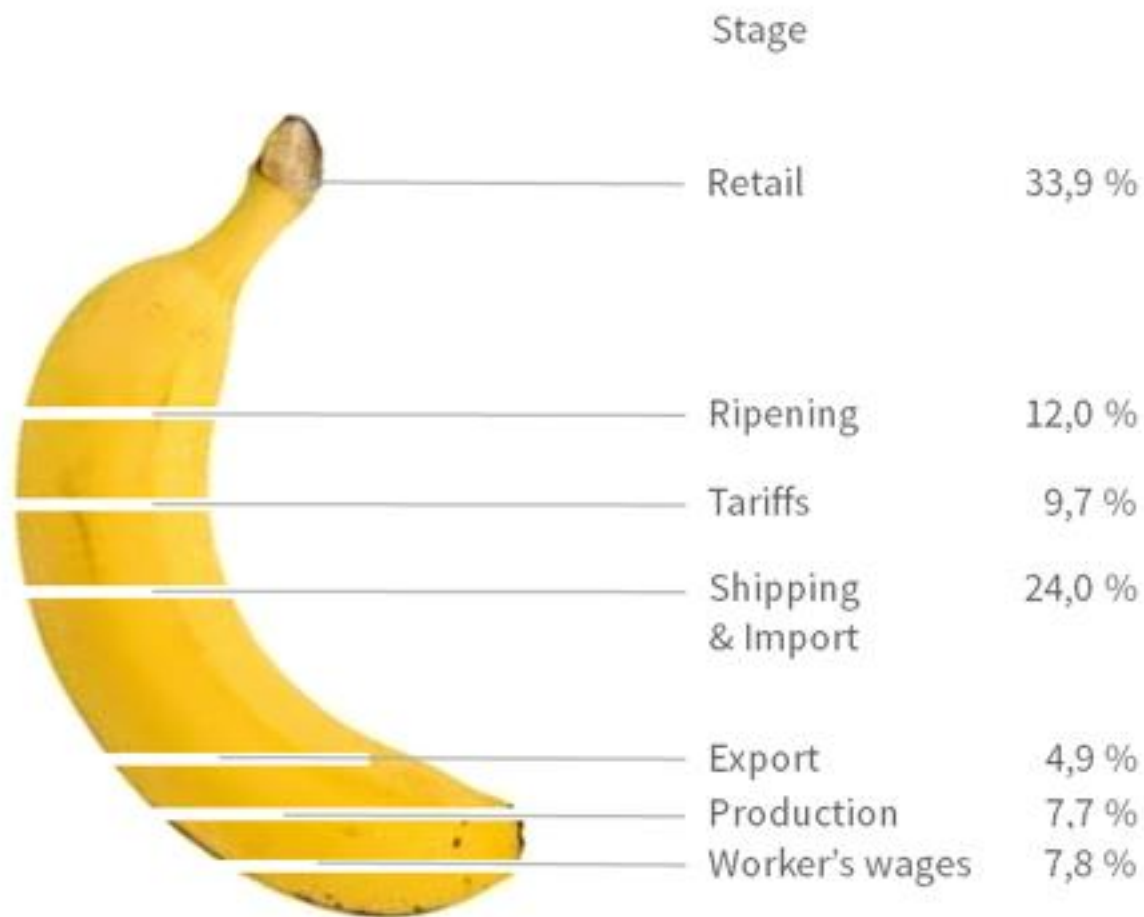

* of which the most important are: Reybanpac (Ecuador), JFC (Russia), Grupo Acon (Costa Rica), Banacol and UNIBAN (Colombia). Estimated market shares by Banana Link from industry sources. January 2011.

Slovenian Banana Value Chain

Case study of Ecuador

Vloga potrošnikov

Prva reklama za
Chiquita banane v ZDA

Kako se obnašamo
potrošniki - AGRAPROFIT

Alternative in primeri dobrih praks

- pravična trgovina ([Pravična trgovina 3MUHE](#))
- usnje iz ananasovih listov ([Pinatex](#))
- ekološko pridelano tropsko sadje
- vedno večji pritisk uporabnikov na supermarketete ([Make Fruit Fair](#))

ODMOR ZA KOSILO

DELAVNICA

Preizkus izvedbe izbranih aktivnosti

Informacije, ki jih na bananah najdete v Sloveniji

Certifikati

Dodatna literatura

- Priročnika za globalno učenje (www.mizs.gov.si)
- Tudi jaz spreminjam svet (humanitas.si)
- Tudi ti! (www.tuditi.si)
- Banana Link (www.bananalink.org.uk)
- Supply Chainge (www.supplychainge.org)
- Priročnik Sadje naj bo pravično! (v nastajanju)

Focus, društvo za
sonaraven razvoj

www.focus.si

<https://www.facebook.com/Focus>

[-društvo-za-sonaraven-razvoj-](https://www.facebook.com/Focus)

[102712549764614/](https://www.facebook.com/Focus)

Zadruga Buna, z.o.o.

www.buna.si

www.facebook.com/zadruga

[abuna](https://www.facebook.com/zadruga)

EVALVACIJA IN VPRAŠANJA

The Company disembarks
among the blood-thirsty flies,
brim-filling their boats that slide
with the coffee and fruit treasure
of our submerged lands like trays.
Meanwhile, along the sugared up
abyssms of the ports,
indians fall over, buried
in the morning mist:
a body rolls, a thing
without a name, a fallen number,
a bunch of dead fruit
spills into the pile of rot.

Pablo Neruda,
United Fruit Company

#poetrynotfear
#MakeFruitFair

HVALA!